

BEM APÓ UTOLSÓ UTJÁRA

Irta: BÁCASKAI

Messze Aleppóból, hol a Márvány tenger hullámai mossák a török partokat ma utolsó útjára indul a múlt század szabadságharcainak legtöbb csatáját nyerve lengyel vezére, a magyar honvédek bányája, Erdély védője: Bem tábornok, Rettenhetetlen hőse, kimagasló hadvezére volt a lengyel, magyar és török nemzetek egyaránt. Nem is a lengyeleké, nem is a miénk a nem a törököké ő, hanem mind három nép féltett történelmi kincse, aki hol itt, hol ott, de mindig a legvéresebb, a legszükségesebb pillanatba tünt fel maroknyi hadseregével, hogy katonáit emberfeletti hőlességre lelkesítő egyéniségével és fölényes harcászati tudásával fényes győzelemre vezesse akár tízszeres túlerővel szemben is.

Ott látjuk őt a lengyelországi Osztrolenka oroszverő csatában éppenugy, mint 1848-ban Bécs ostrománál, majd székely véreink munkával és szenvedéssel megszentelt földjének, bércecs Erdélynek élet-halálharcában egyaránt.

A letűrt és három imperialista nagyhatalom között felosztott Lengyelországból jött hozzánk ez a száz csatát látott, igénytelen külsejű kis ember, hogy a 48-as magyar idők legnagyobb hadvezérei között is a legelső közé emelkedjék. És a magyar nép apja, a nagy idők lángelkű apostola, Kossuth, a helyett, hogy kórházba utalta volna a több sebből vérző, öreg hadirokkantat, az erdélyi hadsereg tábornokává nevezte ki. És Bem fölszállt a delizsánra és megindult a szorongatott Székelyföld felé.

Mire a Királyhágóhoz ért, Erdély már lángokban állott. A bécsi kamarilla, göresösen ragaszkodott zsarnoki uralmához s mikor ezt az akkori, futótűzként terjedő felszabadító eszmék forradalmi hangulatától veszélyeztetve látta: inkább vállalkozott arra az aljas szerepre, hogy a felbőszített nemzetiségi lázadókkal gyilkoltassa le a jobbára védtelen magyarságot, mintsem biztosítva Magyarország törvényes jogait és mint testvérállam haladjon a boldogulás útján.

A kamarilla tehát megkezdte aknamunkáját, mialatt a jóhiszemű és gyanútlan magyarság a kiegyezés lehetőségének emlegetésével félrevezette még csak nem is sejtette, hogy életére törnek. Pedig akkor már gurult az arany forint a nemzetiségi lázítók zsebébe. Míg Felsőmagyarország nagy része s a délvidéki svábok hűen kitartottak a számukra menedékhelyet kenyeret és megértő otthont biztosító magyar haza mellett, addig a szerbek nagy része és az oláhok, sőt székelyszemre az erdélyi szászok elárulták a magyar vértel számukra biztosított földet.

A magyarság kiirtására pópákkal, ördöggel, pokollal szövethető kamarilla fekete-sárga és orosz zászlók alatt Balázsfalvára csődített 40,000 oláht feleskette az osztrák császárra, elégettette velük a magyar törvényeket s kiadta a jelszót:

— Ha kiirtjátok a székelyeket — Erdély a tiétek!

Ehhez már csak az hiányzott, hogy fegyvereket és lőszerket osszanak szét a felizgatott oláhok között, akiket maguk az „Erdély megvédésére kirendelt” császári hadsereg tisztjei képezték ki a fegyverforgatásra.

Es megindult a gyászos gyilkosságok védtelen székelység ellen. Kis-Enyed, Abrudbánya, Zalathna, Preszaka, Sárd, Nagyenyed pár nap alatt lángokban állott s a császári seregek védnöksége alatt fosztogatott oláhok még a csecsemőknek sem kegyelmeztek.

Erdély már-már elvesztett, mikor megjelent a láthatáron Bem, a föld alól előteremtett erdélyi hadsereggel. A semmiből nőtt ez a hadsereg mind nagyobbá és verhetlenebbé. Pedig Bem alig tudott néhány szót magyarul, az őt tűzön-vízen keresztül kalált megvető bátorsággal követő székely nép mégis megértette, mert megértette, hogy yele áll vagy bukik Erdély. Az apró, szurószemű, pergamentarcu lengyel pedig csodát művelt az erdélyi hadsereggel. Míg nappal győzelemről győzelemre vezetett rongyos, éhes seregét a többszörös túlerővel szemben, az éjszaka legnagyobb részében jelentéket, parancsokat írt és az előtte ismeretlen Székelyföld térképét tanulmányozta. Ő volt az, aki mindig legelsőként tért pihenőre, de egyúttal aki legelsőnek volt talpon a kora hajnal órákban, hogy a lengyelországi harcokban ellőtt lábát bekötözve újra felszálljon a delizsán kocsjára, melyen honvédelmet diadalról diadalra vezetett.

Még Petőfi is magával ragadta Bem kimagasló egyénisége s aki addig tollal lelkesítette az elnyomók ellen harcoló hazáját, egy szép napon Bem táborában terméft. Petőfi megjelenése új erőt öntött a fáradt góbé-lelkébe s verse nyomán visszhangzottak az erdélyi nagy hegyek:

Mi ne győznénk, hisz Bem a vezérünk.

A szabadság régi bajnoka,
Bosszúálló fénnel jár előttünk
Osztrolenka véres csillaga

A mi csillagunk azonban a kétszáz ezer oroszral megerősített ellenség gyűrűjében Segesvárnál leáldozott, hogy 69 esztendő múlva kialudjon az utolsó szikrája is Trianonban.

A magyar nép színe-virága ottmaradt Petőfivel együtt a csatamezőkön vagy börtönökben és bitófákon lelve ártatlan halálát. Kossuthot, Bemet, s még néhány vezért csak véletlen szerencse mentette idegen földre, hogy a külfölddel is megértessék a magyar nép ügyét.

A legnagyobb magyar szabadságharc előidézésével és a magyar nép vendégszerettségét élvező nemzetiségek rosszakaratu fellázításával, majd önvédelmi harcunk orosz segítséggel való leverésével, és nemzeti életünk évszázadokon át való gonosz sanjargatásával kétségkívül a bécsi udvari kamarilla ásta meg számunkra a trianoni sirt is.

A magyargyűlölő csehekől összeválogatott bécsi titkos kamarilla azonban nem elégedett meg a mi tönkretüjtetésünkkel hanem megvetendő hálátlansággal elárulta azokat is, akiknek hatalmát és életét köszönhetette.

Szegény jó Bem Apó, ki annyiszor kockáztatta életét a magyar nép nagy szabadságharcában, bizonyára megfordul a

nehéz tölgyfakoporsójában, amint három nemzet hálájával megszentelt csontjaival átrog a vonat az elrablott 48-as csatateret. Mert hiába van még a csonkamagyarországi magyarok függetlensége, ha négyemillió szabadságszerető testvérünk sanyalódik azoknak a rabigájában, akiket egy nagyratóró mániákusokból álló titkos politikai szövetség bősített fel ellenünk — egyúttal a saját vesztére.

Bem halála óta bizony nem sokat billent javunkra a história mérlege: akkor Bécs, most Prága szórja gonoszul agyarkodó rágalmait ellenünk, hogy minél tovább tarthassa reabszorgorban az elszakított magyarságot.

Hiába a csonkamagyarországi magyarok minden erőfeszítése, ha a bécsi udvari kamarilla helyett ugyanazon kétszínű, magyargyűlölő csehekől álló bínszövetkezet rágalmait hiszi el a világ.

De sem Erdély, sem a Bánát, sem a Felvidék magyarérmű lakossága nem felejt. És megmozdul, félfigyel, előbb-utóbb velünk érez a külföld is.

A munkácsi „Öslakó” szerint a Canadai Magyar Népszava a cseh kormány lapja

A HAMILTONI NÉPSZAVA SZERINT A CSEHSZLOVÁKIAI MAGYARSÁGNAK NINCS OKA SEMMI PANASZRA, MERT KITÜNŐ DOLGA VAN — A CANADAI „MAGYAR” NÉPSZAVA MAGYARELLENES CSEH LAFOK SZOLGALATÁBAN

A csehek által megszállva tartott Munkácson megjelenő, becsületlen, szökímonó magyar újság, az „Öslakó” ez év szeptember 9-én kiadott számában „Ismét kiabálnak a ruszinszkói magyarnyelvű kormánylapok” — „A kis hamis Canadai „Magyar” Népszava” című cikkében részletesen foglalkozik a cseh lapoknak a csehszlovákiai magyar újságok elleni állandó aknamunkájával és szomorúan állapítja meg, hogy amikor a csehszlovákiai magyarok és szlovák fennmaradásukért a legrettegesebb élet-halál harcot folytatják, akkor akad még magyarnyelvű lap, amely a külföldön nemhogy a végig alázott magyarság pártjára állana, de egyenesen tápot és segítséget ad a magyarfólo cseh lapoknak a további támadásokhoz.

Majd szószertint így folytatja az „Öslakó”:

— A Podkarpatska Hlasy című-cseh újság, amely a magyarságnak mindig halálös ellensége volt, vezércikkében azt írja, hogy kár a csehszlovákiai magyarságnak és szlovákságnak folyton panaszkodnia, mert sem a csehszlovákiai sem pedig a ruszinszkói magyarságnak semmi féle sérelme nincs, kitünő dolga-sora van, nincs sérelme és így nincs is oka panaszra.

— És ezt nem egy cseh újság állapítja meg — írja a „Podkarpatska Hlasy” — hanem egy külföldi magyar lap: a „Canadai Magyar Népszava”.

— Vajon — írja az „Öslakó” — honnan ismeri, tudja olyan jól a Canadai „Magyar” Népszava, hogy itt olyan finom jó dolga van a magyarságnak? Talán csak nem a csehszlovákiai csehagrár vagy szociáldemokrata pártnak lapja a Canadai „Magyar” Népszava is?”

A négyemillió elszakított magyarért naponta mondott imánkat pedig nem kisebb ember tolmácsolja a Szabadság és az I-gasság Istené előtt, mint maga Bem Apó, ki most október 6-án, az aradi vértanúk halálának nyolcvanadik évfordulóján indul utnak a török Aleppóból Magyarországon keresztül a lengyelországi Tarnow felé, hogy felszabadított szülőföldjén aludhassa ezentúl örök álmát.

Es hogy az elszakított négyemillió magyar felszabadításának reménye nem csupán a mi „hu ábrándunk”, azt bizonyítja az a tény, hogy nemcsak a csonkaországi magyar nép, nemcsak elnyomott véreink szíve dobban össze, mikor Bem Apó koporsójával átrog a vonat az elrablott 48-as csatateret, hanem ma már Bem erdélyi seregeit egykor hátbatámadó hálátlan erdélyi szászoknak is megcsuklik a térde a magyar szabadság lengyel bajnoka előtt.

tője, aki egyébként két héttel ez előtt szabadult ki a cseh börtönből, maga is látja és ismeri, milyen lappal áll szemben és cikkében a Canadai „Magyar” Népszaváról írva — a „Magyar” szót állandóan idézőjelbe zárja. Ez a körülmény valamennyire mégis mentesít bennünket attól a szegyetől, hogy a megszállt magyar területek kisebbségi sajtója az egész Kanada magyar sajtójára kiterjeszthesse a hazaárulás vádját.

ELÜTÖTTE A VILLAMOS AZ AUTÓT

MONTREAL, szeptember 31.

Mrs. Joseph Brownig férjével együtt autókirándulást tett St. Lambert környékén. Amidőn a villamos vasut keresztelése érte, a kocsi hajtója az utolsó pillanatban még át akart jutni a vágányok másik oldalára, azonban a három kocsi álló villamos vasut elütötte az autóból és a kocsi utasait megölte. Hasonló szerencsétlenség híre érkezett Quebecből, ahol szintén a vasuti keresztelésénél történt el a vonat egy autóból. Ez a szerencsétlenség szintén halálos ki menetelő volt.

KEDVES HONFITÁRS!

A Kanadai Magyar Újság minden ügyes-bajos dolгодban segít, tanáccsal ellát. Pártold sajtólapodat: a Kanadai Magyar Újságot!

HOGYAN ÉLTEK A RÉGI MAGYAR ASSZONYOK?

IRTA: DÉVAI MÁRIA

(Erdély.)

A Ma asszonyai a nehéz gazdasági viszonyok között ugyan ki kell, hogy vegyék részüket mindazokból a munkákból, gondokból, amelyek a család boldogulását előmozdítják. Derekanak meg is állják helyüket. Bizonyítják ezzel, hogy teljesen megértik a felelősségét helyeztüknek mind a családban, mind a társadalomban. Méltó testvéreik mindazon magyar nőknek, akik a magyarság legnehezebb korszakában: a török dúlások, a testvérharok idején igaz társai voltak férjöknek, nevelői nemcsak édes gyermekeknek, de a rájuk bízott magyar ifjuságnak, a hozzájuk tartozott jobbagyságnak, gondozói birtokának, mivelől a közöttük fejlődött magyar életnek.

Egész sora a kiváló magyar nőknek világít elhunyt századok sötétjéből. Régi írók, feljegyzések varázsolják eléink életüket, foglalkozásukat, törekvésüket s látjuk, hogy a legkiválóbbak azok, akik bár első személy voltak saját házukban, első szolgái is voltak családjuknak a szeretet jogán. Őrajtuk fordult meg a család boldogsága.

Hogy folyt le életük?

Kezdjük a lakodalomra, a régi időkben hét falura szóló vigasságból állott, melyre mind a

két fél minden ija-fija hivatalos volt. El is jött mindenki, aki csak ép-kéziláb volt. S nem is magára; hanem a nagyobb urak inasokkal, kocsiikkal, szolgákkal; az asszonyságok komornáikkal. Hogy a régi világban mit jelentett egy lakodalom, felsoroljuk, hogy pl. mikor Apaffy Mihály testvére férjhez ment, a következők fogytanak el, csak kenyérből és húsfélében: köznönséges cipő 8729, fősztalokra való cipő 1240, ökrök 8, tehén 4, tavalyi borjú 2, ezidei borjú 2, bárány 78, bérbecs 61, bórros pecsenyének való sertés 5, szalonnának való 1, verő malac 81, öreg tyúk 289, tyúkfi-csirke 142 lud 68, pipe 29, pulyka 33, kárpap 19! Használtak 5 veder ecetet és mindenféle hazai és gyarmati fűszert, mert a régi magyar konyha nagyon fűszeres volt.

A régi lakodalmak napokig tartottak s el lehet képzelni, hogy milyen próbára tette az ilyen hetedhét országra szóló dinom dánom a házi asszony tudását, beosztási képességét, ügyességét, s az ő szegyetlen hordták széllyel az egész országban, ha valami nem sikerült. Dolgozott is a házában, várában vagy kastélyában a lakodalom előtt már napokkal mindenki, akit csak megmozdítani lehetett éjjel-nappal s a ház asszonya, mint egy ügyes hadvezér dirigált. Ilyenkor nemcsak a jobbagyságyasszonyok, lányok voltak a konyhára, obédőházba bevonulva, hanem a régi szokás szerint, az udvarban tannáló némes kisasszonyok is.

Mert tudomány és művészet volt ám régen a konyhai tudás! Régi feljegyzések szerint pl. csak a tehénhúst is vagy hatvanféleképen kellett elkészíteni; ilyenformán a vadakat, halakat, majorságot. Ide sorozzuk még a sokféle tortát, ostyabélest, édes tésztát, almakását, almafánkot, kajszinbarackpogácsát, habos meggykását, befőttet, dulcsászat is.

Természetesen bőkezűen látták el mások is a vendéget, a kármikort jöttek. Pedig gyakran jöttek, hol keresztelőre, hol mindig nagy ünnepekre, szüretre stb.

Ahhoz, hogy a háziasszony, mindig készenlétben tudjon állani vendégek fogadtatására, te le kamra kellett s ha volt is mivel megtölteni, akkor is gondosság, előrelátás kellett, mindent a maga idejében beszerezni, elkészíteni.

A kamarában bődönök sorjázak zsirral, vajjal; százával a tojás, szegen lógott szalonna, füstölt, pácolt hús sokképpen, finom nyel, rózsapiros sonka; a polcokon befőtt, 30—40 féle liktárjum, rózsaméz, mindenféle gyümölcsajtok; aszaltgyümölcs rengeteg mennyiségben, (még eladásra is) finom, illatos gomba!

A hombárokban többféle liszt. Hordóiban a rengeteg savanyított káposzta, friss- és szárított zöldpaprika, horvószámra esős vízben ugorka, egres, cékla, tárkony, kapor, kömény. A polcok tetején virágvizet, melyeket tészta

befőttek szagosítására használták.

Mikor jó gyümölcstermés volt még az a rengeteg munka, gondosság a gyümölcsöt módjával szedni, gondozni. Fogyönyörűség volt régi asszonyainknak, hogy az ő kamarájukban minden volt található. A mindent szó szerint kell értenünk, mert már maga a háznép ellátása rengeteg anyagot igényelt; a háznép pedig mindent sok volt, köznemességénél is; boltok élelmiszerekkel, hova ma egy-egy gazdaasszony futtat, nem voltak „Minden” a jó, előrelátó, gondos, szorgalmas gazdaasszony kamarájában volt található.

Hogy a kamara teljék, szükseges volt marhatartás, disznó-tartás, 2—2 disznó, marha, ahol maga az udvarban száznál is többen voltak, kikelettelmel kellett eltartani, de eladásra is kellett számítani, hogy a visszakerülő pénzből mindazt megvehessék, mire szükség volt. Miután pedig régen is a gazda szeme hizlalta az állatot, tehát a főasszonynak, a háziasszonynak rendes napi utja volt az állattartáshoz. Férje segítségével nem számíthatott, mert a gazdát állandóan országos bajok foglalták el, ha kis-ur volt, ha nagy.

De szinte feledem a háziasszonyok még egy ügyességét; a szép majorságvadart! Januárban volt már kis pipéjük, csirkéjük s hogy ez milyen utánjárást igényel, tudja mindenki, akinek áprilisban van pipéje, csirkéje! A halastavak tisztántartása, gondozása is jövedelmi forrás